

اقوال و گفته های سه گانه

از عارف قرن سوم هجری

شیخ المشایخ

یحیی بن معاذ بن جعفر رازی

رحمه الله تعالى

مسمی به

جواهر سه گانه



برگردان

عبدالواحد انصاری

اقوال و گفته های سه گانه

از عارف قرن سوم هجری

شیخ المشایخ

یحیی بن معاذ بن جعفر رازی

رحمه الله تعالى

مسمی به

**جواهر سه گانه**

برگردان

عبدالواحد انصاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



# شناسنامه کتاب

نام کتاب: جواهر سه گانه  
نام مؤلف: عبدالواحد انصاری بغلانی  
موضوع: نصایح و مواعظ  
موضوع: سخنان بزرگان و اولیاء  
ویراستار: مؤلف  
ناشر: مؤلف

چاپ و نشر این کتاب به شرط عدم تغییر در آن، اجازه عام بوده و در صورت چاپ و نشر، با مؤلف (اگر در قید حیات بود) حتماً در ارتباط شوید.



راه ارتباط با مؤلف  
شماره تماس، واتساپ، وایمو و تلگرام  
+93766997635  
لینک کانال تلگرام  
<https://t.me/ansari7635>



# فہرست

- ① نعتیہ..... (۱)
- ② مقدمہ..... (۲)
- ④ قبل از سخن..... (۴)
- ⑥ اسباب افزایش ترس الہی در دل..... (۶)
- ⑦ اسباب بوجود آمدن ورع و پرهیزگاری..... (۷)
- ⑧ اسباب تکمیل معرفت الہی..... (۸)
- ⑨ صفات کہ باعث نبودن تواضع می شود..... (۹)
- ⑩ علامت شخص متواضع..... (۱۰)
- ⑩ دوست باید سه خصلت داشته باشد..... (۱۰)
- ⑪ سربلندی روز جزاء..... (۱۱)
- ⑬ سرمایہ و غنیمت در روز قیامت..... (۱۳)
- ⑬ اسپ سوار دین..... (۱۳)
- ⑮ نشانہ سعادت..... (۱۵)
- ⑮ شادمانی و سرور در سه چیز است..... (۱۶)
- ⑮ با سه چیز راستکار خواهید شد..... (۱۶)
- ⑰ شخص ہوشیار کیست؟..... (۱۷)
- ⑱ انسان ہا سه دستہ اند..... (۱۸)
- ⑳ سه فایده یاد مرگ..... (۲۰)
- ㉑ سه ضرر حرص دنیا..... (۲۱)
- ㉒ سه نشانہ شخص متقی..... (۲۲)
- ㉓ خاتمہ..... (۲۳)
- ㉔ دعائیہ..... (۲۴)
- ㉕ منابع و ماخذ..... (۲۵)

## نعتیه

شیخ المشایخ و آن عارف حق      پیشوای اهل دل آن محبوب خَلق

یحیی ابن معاذ بُود اهل معنا      اهل عرفان و زهد و اهل تقوی

اقوال و گفته هایش دُرّ نایاب      برای سالکین چو گوهر ناب

ز گفته های او می بارد انوار      بُود علاج به دردِ دل بیمار

هست پادشاه واقعی به دلها      این عارفان و شیفتگان الله

من عادی لی ولیاً گفتم الهی      به وصف آن محبان خدایی

جواهر ثلاثی است به دفتر      بخوان عزیز من به دید پُر بر

## مقدمه

الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام علي سيد الانبياء  
و المرسلين و علي آله و اصحابه اجمعين، اما بعد:

وقال الله تبارك و تعالى:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

و جاء في الحديث:

مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَّهُ بِالْحَرْبِ.

در این رساله اقوال و گفته های سه گانه از عارف  
بالله یحیی بن معاذ رازی رحمه الله تعالی جمع  
آوری شده است، که اینک خدمت شما عزیزان  
قرار میگیرد، و آنچه که باید عرض کنم این است  
که گفته ها و اقوال زرین این عارف بزرگ بیشتر از  
این، در حلیة الأولیاء و صفة الصفوة و دیگر کتب  
ذکر است، برای مطالعه عمیق تر می توانید به آن  
رجوع کنید، بنده فقط بخاطر دعوت و خیر خواهی،  
اندکی از این گفته ها را ذکر نمودم، تا وسیله ی  
برای اصلاح و اندرز به خودم و دیگر عزیزانم قرار  
بگیرد، و السلام علیکم!

✍️ عبدالواحد انصاری

تاله و برفك، بغلان

۱ رجب ۱۴۴۴ هجری مطابق ۳ دلو ۱۴۰۱ هـ شمسی

## ﴿ قبل از سخن ﴾

قبل از اینکه به ذکر نصایح و مواعظ سه گانه این عارف بزرگ شروع کنیم، لازم می بینم اندکی به تعریف و شناخت ایشان پردازیم. ایشان امام و پیشوا، عارف بزرگ، ولی کامل و محبوب پروردگار، ابوزکریا یحیی بن معاذ بن جعفر رازی رحمه الله تعالی عارف قرن سوم هجری می باشد، او ابتدا ساکن به شهر ری بوده که منطقه در جنوب تهران امروزی (در ایران) است، بعداً رهسپار به نیشابور شدند و آنجا اقامت گزیده، و تا اخیر حیات در همانجا سکونت داشتند، تا اینکه به لقاء پروردگار عالم شتافت.

امام ابن جوزی می گوید: ایشان سه برادر بودند، که همه از جمله زاهدان و عابدان زمان خود به شمار می آمدند، که اسامی شان ازین قرار است؛ اسماعیل بن معاذ، (برادر بزرگ)



یحیی بن معاذ (برادر وسط) و ابراهیم بن معاذ  
(برادر خورد). رحمهم الله تعالى. (۱)

امام ذهبی می گوید: (یحیی بن معاذ) یکی از  
بزرگان مشایخ است. (۲)

امام زرکلی می گوید: در وقت و زمانش، مثل  
و مانند، او (در زهد و تقوا) کسی دیگری وجود  
نداشت. (۳)

امام ابن جوزی در مورد وفات وی می گوید: او  
در سال ۲۵۸ هجری وفات نموده است، (۴)

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

وی شخصیت برجسته و نامدار در تاریخ زهد  
و معرفت بوده و از جمله اولیاء و عارفین قرن  
سوم هجری به شمار می آید، در مدح و توصیف  
ایشان، نمی توان کما حقہ تحریر نمود، و به  
آنچه که ذکر شد، اکتفاء میکنیم،



(۱) صفة الصفوة ۹۸/۴.

(۲) سیر اعلام النبلاء ۱۵/۸.

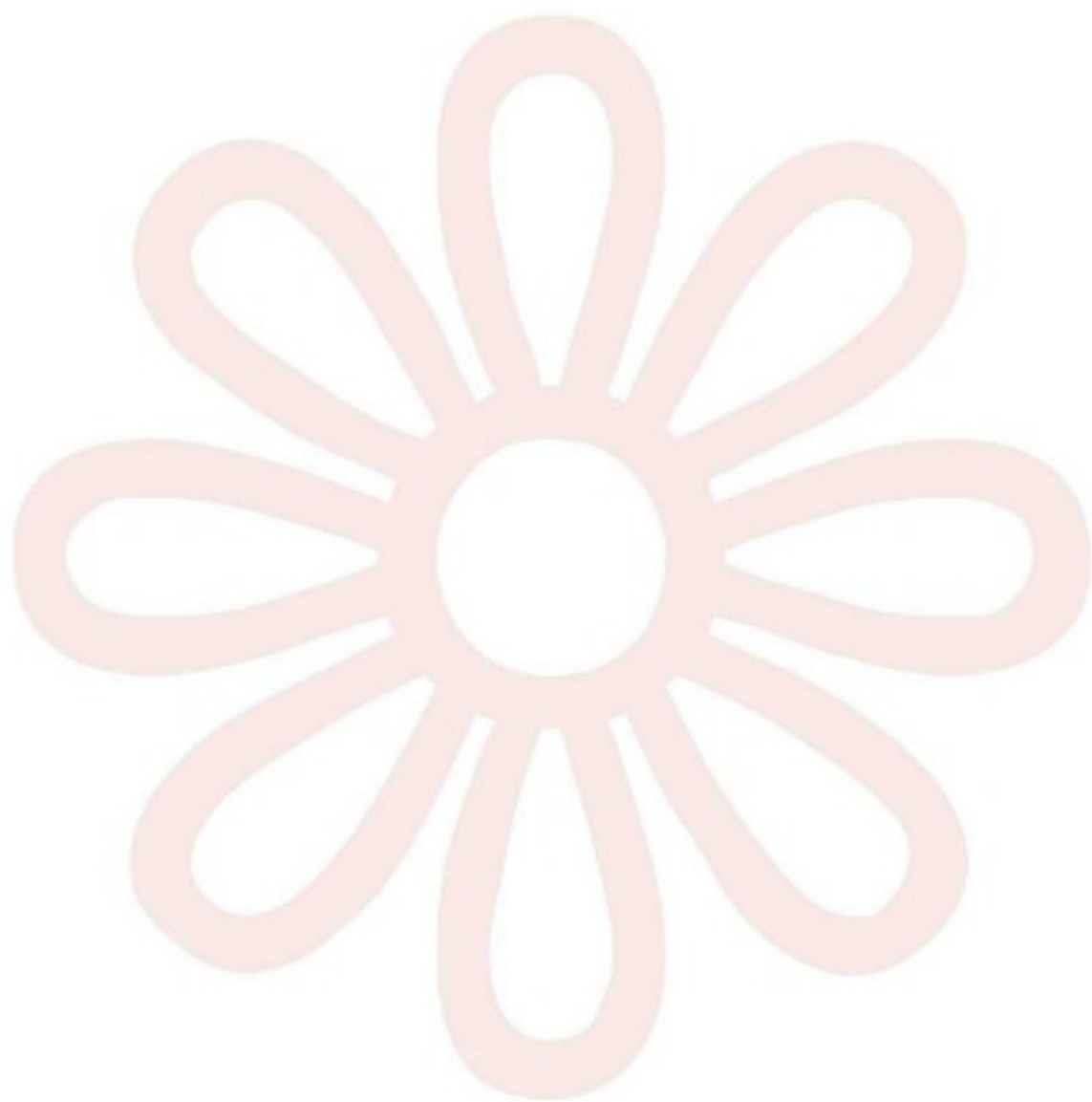
(۳) الإعلام للزرکلی ۱۷۲/۸.

(۴) صفة الصفوة ۹۸/۴.

# جواهر سه گانه

از کلام یحیی بن معاذ رازی

رحمه الله تعالى



## اسباب افزایش ترس الهی در دل

امام ابونعیم رحمه الله تعالى می گوید:  
 محمد بن محمد بن زید رحمه الله تعالى بر من  
 بیان کرد، (و او گفته است) که حسن بن علویه  
 رحمه الله تعالى بر من گفت: من از یحیی بن  
 معاذ رحمه الله تعالى شنیدم که می فرمود:  
 تَوْلَدُ الْخَوْفُ فِي الْقَلْبِ مِنْ ثَلَاثِ خِصَالٍ: إِدَامَةِ الْفِكْرِ  
 مُعْتَبِرًا، وَالشُّوقِ إِلَى الْجَنَّةِ مُشْفِقًا وَذِكْرِ النَّارِ مَتَخَوِّفًا.  
 ترس الهی در دل به سه سبب سه خصلت بوجود  
 می آید: اول؛ دائماً تفکر (در مخلوقات خداوند  
 متعال) و همراه با پند و عبرت حاصل نمودن.  
 دوم؛ میل به جنت خداوند، همراه با مهر و  
 و محبت به آن، و سوم؛ یاد کردن دوزخ، با ترس  
 و هراس از آن.<sup>(۱)</sup>

(۱) حلیة الأولیة ۱۰/۶۷.

## اسباب بوجود آمدن ورع و پرهیزگاری

ایشان در ادامه گفته است:

وَالْوَرَعُ مِنْ ثَلَاثِ خِصَالٍ: مِنْ عَزِّ النَّفْسِ وَصِحَّةِ  
الْيَقِينِ وَتَوَقُّعِ الْمَوْتِ.

ورع و پرهیزگاری با سه خصلت بوجود می  
آید: اول؛ از سبب سختی بر نفس و هوا، (یعنی  
مخالفت با نفس اماره). دوم؛ درست و صحیح  
بودن یقین (به پروردگار جَلَّالَهُ) و سوم؛ انتظاری به  
رسیدن مرگ. <sup>(۱)</sup>

(این سه خصلت سبب می شود تا ورع و پرهیز  
گاری در وجود انسان بوجود آید).

## اسباب تکمیل معرفت الهی

در ادامه ایشان می فرمایند:

وَتَمَامُ الْمَعْرِفَةِ مِنْ ثَلَاثِ خِصَالٍ، حُسْنِ الْقَبُولِ  
وَتَقْلِيدِ الْعِلْمِ وَبَدَلِ النَّصِيحِ.

یعنی؛ معرفت و شناخت (الله ﷻ) با سه خصلت تکمیل می شود. اول؛ از پذیریش نیک، (یعنی آنچه که اله متعال دستور فرموده است، با دل و جان پذیرفتن)، دوم؛ پیروی کردن از علم (یعنی به آنچه که با علم و درک، حقیقت او آشکار شد، از آن پیروی نمودن)، و سوم؛ بخشش نصیحت (یعنی به آنچه که از علم برخوردار شده است، به دیگران نصیحت و خیرخواهی نمودن).<sup>(۱)</sup>

## صفات که باعث نبودن تواضع می شود

و همچنان ایشان فرموده است:

عَدَمُ التَّوَّاضُعِ مِنْ فَاتِتِهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ : عِلْمُهُ

بِمَا خُلِقَ مِنْهُ وَمَا يَعُودُ إِلَيْهِ وَمَا يَحْمِلُهُ فِي جَوْفِهِ .

نبودن تواضع به سبب نبودن سه خصلت است،  
اول؛ نمی داند که از چه چیزی خلق شده است،  
دوم؛ (نمی داند که) به سوی آن باز می‌گردد، و  
سوم؛ (و نمی داند که) در جوف آن چه را با خود  
می برد. (۱)

توضیح:

یعنی؛ شخصی که فکر نمی کند که از خاک  
آفریده شده است، و به خاک بر می گردد و در  
جوف و شکم خاک چه را با خود می برد.  
از همین سبب تواضع ندارد.

## علامت شخص متواضع

در ادامه این گفته اش ایشان علامت و نشانه شخصی متواضع را بیان میکند و می فرماید:

وَالْمُتَوَاضِعُ مَنْ ظَنَّ أَنَّهُ مِنْ أَذْنَبِ أَهْلِ الْأَرْضِ وَمَنْ  
آثَرَ صُحْبَةَ الْمَسَاكِينِ،

یعنی: شخصی متواضع کسی هست، به چنین گمان است، که در روی زمین گنهگارترین است، و (دوم علامت وی این است که) صحبت و هم نشینی مساکین را انتخاب میکند.<sup>(۱)</sup>

## دوست باید سه خصلت داشته باشد

این عارف بزرگ در ادامه گفته است:

لَا تَتَّخِذُوا مِنَ الْقُرْنَاءِ إِلَّا مَا فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ:  
مَنْ حَذَرَكَ غَوَائِلَ الذُّنُوبِ وَعَرَّفَكَ مَدَانِسَ الْعُيُوبِ  
وَسَايَرَكَ إِلَى عَلَامِ الْغُيُوبِ.

یعنی: از جمله همنشین ها کسی را انتخاب کنید که در او این سه خصلت موجود باشد:  
 اول؛ کسی که تو را از بلاهای گناه دور بدارد.  
 دوم؛ ناپاکی های عیوب (گناه) را بر تو بفهماند.  
 سوم؛ و تو را بسوی علام غیوب (پروردگار عالم) همراهی کند.<sup>(۱)</sup>

## سربلندی روز جزاء

بعد از این گفته هایش، می فرمایند:

شَرَفُ الْمَعَادِ مِنْ ثَلَاثٍ: اِحْتِمَالِ الشَّدَائِدِ وَإِذْلَالِ لِنَفْسٍ  
 وَكَرَاهَةِ الْمَعْرِفَةِ، وَمَعْنَى كَرَاهَةِ الْمَعْرِفَةِ يَكْرَهُ أَنْ يُعْرَفَ  
 فِي النَّاسِ لَا يَبْتَغِي مَعْرِفَةَ النَّاسِ إِنَّمَا اسْتِئْذَانُهُ بِذِكْرِ اللَّهِ  
 فِي الْخُلُوةِ وَمَعَ النَّاسِ.<sup>(۲)</sup>

یعنی: بزرگی و سربلندی روز جزاء در سه چیز است: اول؛ برداشت سختی ها،



دوم؛ خوار نمودن نفس و خواهش، و سوم؛ بد پنداشتن معرفت و شهرت. و معنای بد پنداشتن شهرت این است، که در بین مردم چنین شناخته نشود، که او شهرت بین مردم را نمی خواهد، بلکه (بدپنداشتن شهرت این است که) در خلوت و بین مردم به یاد الله متعال، انس و آرامش داشته باشد.

(واقعاً ایشان خیلی نکته ظریف را بیان نموده است، و آن اینکه؛ اگر کسی خود را چنین در بین مردم جلوه دهد، که او شهرت و آوازه را نمی خواهد! در حقیقت این یک ریا دگرایی است، چون از این طریق می خواهد خود را در بین مردم مشهور و معروف کند، که این انسان واقعاً اخلاص دارد، زیرا شهرت و آوازه را نمی خواهد، پس این خودش یک ریا و یک دام شیطان است، پس اگر می خواهید از شهرت و ریا در امان باشید، با ذکر و یاد الله متعال آرامش بگیرید و هیچ گاهی در دل، تصور این نباشد که من در بین مردم، شخصی با اخلاص شناخته شوم، اگر این چنین باشیم ان شاء الله تعالی اخلاص در وجود ما کامل خواهد بود).

## سرمایه و غنیمت در روز قیامت

یحیی بن معاذ رحمه الله تعالى گفته است:

غَنِيْمَةُ الْآخِرَةِ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ: الطَّاعَةَ وَالْبِرَّ وَالْعِصْيَانَ،  
طَاعَةَ الرَّبِّ وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَعِصْيَانُ الشَّيْطَانِ.

یعنی: سرمایه آخرت در سه چیز نهفته است، طاعت، نیکی و عصیان، (یعنی) طاعت از دستورات پروردگار، نیکی به پدر و مادر و عصیان و نافرمانی از شیطان علیه اللعنه.<sup>(۱)</sup>

## اسب سوار در دین

اسب سوار دین یعنی کسی هست که در راه دین پیشرفت نموده و سبب ترقی دین خواهد شد، ایشان در این مورد می گوید:

الْفَارِسُ فِي الدِّينِ مَنْ كَانَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ:  
حِفْظُ لِسَانِهِ وَإِمْسَاكُ عَنَانِهِ وَصِدْقُ بَيَانِهِ،

(۱) مرجع سابق.

حِفْظُ لِسَانِهِ لَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا بِمَا لَهُ، وَإِمْسَاكُ عَنَانِهِ هُوَ فِي خَلْبَةِ الْأَعْمَالِ فَيُمْسِكُ عِنَانَ إِرَادَتِهِ إِذَا كَانَ لِغَيْرِ اللَّهِ وَيُرْسِلُهُ إِذَا كَانَ لِلَّهِ، وَصِدْقُ بَيَانِهِ إِذَا عَلِمَ شَيْئًا عَمِلَ بِهِ

یعنی: اسپ سوار دین کسی هست، که دارای این سه خصلت باشد، اول؛ حفظ زبان، امساک لجام و صدق بیان، (شرح آن چنین است:) حفظ زبان (یعنی؛) سخن نگفتن، مگر آن سخن که به نفع او باشد، امساک لجام (یعنی؛) او در میدان اعمال و کردارها قرار داد، پس لجام اراده خود را نگه می دارد وقتیکه بسوی غیر خدا باشد، و باز می گذارد وقتیکه برای خدا باشد، و صدق بیان (یعنی؛) هرگاه به چیزی علم حاصل کند، به آن عمل هم میکند.<sup>(۱)</sup>

(پس هر که این سه خصلت: حفظ زبان، کنترل اراده و زبان صادق را در خود دارد، او اسپ سوار پیشرفت و ترقی دین خواهد بود).

(۱) مرجع سابق.

## نشانه ای سعادت

ایشان بعد از این همه گفته های پر محتوایش،  
به ذکر نشانه های سعادت و خوشبختی می  
پردازد، و می گوید:

وَ ثَلَاثَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ؛ مُقْلَةٌ دَامِعَةٌ، وَعُنُقٌ خَاضِعَةٌ،  
وَأُذُنٌ سَامِعَةٌ.

یعنی: سه چیز نشانه ی سعادت است؛ اول؛  
مُقْلَه (یعنی سیاهی چشم) که دائماً اشک ریز  
باشد، که مقصد شان مطمئناً ریختن اشک از  
ترس الله جل جلاله است، که این علامه ی نرمی  
دل می باشد) دوم؛ گردن فروتن، (یعنی؛ با تواضع  
بودن) و سوم؛ گوش شنوا (یعنی، به آنچه که از  
دین می شنود، به آن عمل میکند).<sup>(۱)</sup>

(۱) مرجع سابق.

## شادمانی و سرور در سه چیز است

یحیی بن معاذ رازی رحمه الله تعالی می فرماید:  
 لَمْ أَجِدِ السُّرُورَ إِلَّا فِي ثَلَاثِ خِصَالٍ: التَّنَعُّمِ بِذِكْرِ  
 اللَّهِ وَالْيَأْسِ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ وَالطَّمَأْنِينَةِ إِلَى مَوْعُودِ اللَّهِ  
 - يَعْنِي فِي الرِّزْقِ -

سرور و شادمانی را در سه چیز یافتیم، اول؛ در  
 نعمت زیستن با ذکر الله جَلَّالَهُ، دوم؛ قطع امید از  
 بنده گان الله جَلَّالَهُ، و سوم؛ آرام گرفتن تا موعود  
 الله جَلَّالَهُ، که همانا رزق و روزی است.<sup>(۱)</sup>

## با سه چیز راستکار خواهید شد

وی می گوید:

الْمُصِيبُ مَنْ عَمِلَ ثَلَاثَةَ أَشْيَاءَ تَلْقَاهُ: مَنْ تَرَكَ  
 الدُّنْيَا قَبْلَ أَنْ تُتْرَكَهُ وَبَنَى قَبْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَهُ وَأَرْضَى  
 رَبَّهُ قَبْلَ أَنْ يَقْدَمَ عَلَيْهِ.

(۱) مرجع سابق.

یعنی: کسی که به این سه چیز عمل کند او راستکار و ثواب یابنده است، که با آن روبرو می شود، اول؛ کسی که ترک (محبت) دنیا را میکند، قبل از اینکه این دنیا را ترک بگویید، دوم؛ کسی که قبر خود را (با اعمال صالحه) بنا می کند، قبل از اینکه وارد به قبر شود، سوم؛ کسی که پروردگارش را راضی و خورسند میکند قبل از اینکه نزد پروردگارش حضور می یابد. (۱)

### شخصی هوشیار کیست؟

یحیی بن معاذ رازی رحمه الله تعالی در مورد صفات اشخاص هوشیار و زیرک می گوید:

الْكَيْسُ مَنْ فِيهِ ثَلَاثَةٌ خِصَالٍ: مَنْ بَادَرَ بِعَمَلِهِ  
وَتَسَوَّفَ بِأَمَلِهِ وَاسْتَعَدَّ لِأَجَلِهِ.

یعنی: انسان هوشیار است آن شخصی که این سه خصلت را دارا باشد، اول؛ آنکه به سوی انجام اعمال (صالحه) تیزی کند،

دوم؛ شخصی که به آرزو های خود سُستی کند (هدف اینکه دنبال خواهشات نرود)، و سوم؛ کسی که آمده گی اجل خود را میگیرد.<sup>(۱)</sup>  
(پس او شخص زیرک و عاقل می باشد).

### انسان ها سه دسته اند

امام ابونعیم اصفهانی رحمه الله تعالى با سند خود از محمد بن حسن بن علاء بلخی رحمه الله تعالى روایت دارد که یحیی بن معاذ رحمه الله تعالى گفته است:

النَّاسُ ثَلَاثَةٌ: فَرَجُلٌ شَغَلَهُ مَعَادُهُ عَنْ مَعَاشِهِ، فَتِلْكَ دَرَجَةُ الصَّالِحِينَ وَرَجُلٌ شَغَلَهُ مَعَاشُهُ لِمَعَادِهِ فَتِلْكَ دَرَجَةُ الْفَائِزِينَ وَرَجُلٌ شَغَلَهُ مَعَاشُهُ عَنْ مَعَادِهِ، فَتِلْكَ دَرَجَةُ الْهَالِكِينَ.

(۱) حلیة الأولیة ۵۸/۱۰.

ترجمه: انسان ها به سه دسته اند، اول؛ مردی است که آخرت، او را از معاش زنده گی مشغول ساخته است، که این درجه صالحین می باشد، دوم؛ مردی است که معاش زنده گی برای نفع آخرت، او را مشغول ساخته است، که این درجه فائزین (رستگاران) می باشد، و سوم: مردی است که معاش زنده گی، او را از (کسب) آخرت مشغول ساخته است. که این درجه هالکین (هلاک شوینده گان) می باشد.<sup>(۱)</sup>

اندکی توضیح:

یعنی کسی که برای توشه آخرت خود مشغول شده و از امرار معاش زنده گی خود غافل شود، او از جمله صالحین خواهد بود، چون بدون شک! هر که آخرت بطلبد الله متعال معیشت دنیایی او را آسان میکند، و هر که دنیا بطلبد، دنیا و آخرت را از دست می دهد

و کسی که دنیا بطلبد، برای اینکه توشه آخرت خود را بسازد، او از جمله رستگاران خواهد بود، و هر که دنیا را طلبیده و از توشه آخرت غافل شود، او از جمله هلاک شوینده گان خواهد بود.



## سه فایده یاد مرگ

این عارف و حکیم بزرگ در مورد یاد مرگ می گوید که شما از اینکه یاد مرگ را کنید، زودتر مرگ به سراغ تان نخواهد آمد، بلکه سه خصلت گرانبها در وجود تان ظهور خواهد کرد، چنانچه که می گوید:

مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ الْمَوْتِ لَمْ يَمُتْ قَبْلَ أَجَلِهِ، وَيَدْخُلُ عَلَيْهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ مِنَ الْخَيْرِ: أَوَّلُهَا الْمُبَادَرَةُ إِلَى التَّوْبَةِ، وَالثَّانِي الْقَنَاعَةُ بِرِزْقٍ يَسِيرٍ، وَالثَّلَاثُ النَّشَاطُ فِي الْعِبَادَةِ.

ترجمه: هر که یاد مرگ را زیاد کند قبل از اجل نخواهد مُرد، (بلکه) سه خصلت خیر در وجود او پیدا خواهد شد، اول؛ تیزی و مبادرت بر توبه، دوم؛ قناعت در رزق کم، و سوم؛ سبکی و چالاکی در عبادت. (۱)

(۱) حلیة الأولیة ۶۶/۱۰.

## سه ضرر حرص دنیا

در ادامه می فرماید:

وَمَنْ حَرَصَ عَلَى الدُّنْيَا فَإِنَّهُ لَا يَأْكُلُ فَوْقَ مَا كَتَبَ  
اللَّهُ لَهُ وَيَدْخُلُ عَلَيْهِ مِنَ الْعُيُوبِ ثَلَاثٌ خِصَالٍ:  
أَوَّلُهَا أَنْ تَرَاهُ أَبَدًا غَيْرَ شَاكِرٍ لِعَطِيَّةِ اللَّهِ لَهُ، وَالثَّانِي  
لَا يُوَاسِي بِشَيْءٍ مِمَّا قَدْ أُعْطِيَ مِنَ الدُّنْيَا، وَالثَّلَاثُ  
يَشْتَغَلُ وَيَتَعَبُ فِي طَلَبِ مَا لَمْ يَرْزُقَهُ اللَّهُ حَتَّى يَفُوتَهُ  
عَمَلُ الدِّينِ.<sup>(۱)</sup>

ترجمه: و هر که در مال دنیا حریص باشد، او هرگز بالاتر از آنچه که الله متعال نوشته است، نخواهد خورد، (بلکه) چهار عیب دیگر به او می آید، اول؛ اینکه او را همیشه ناشکر در نعمت ها و بخشش های الهی میبینی! دوم؛ اینکه او را هیچ چیزی از بخشش های دنیا دلداری نخواهد داد، و سوم؛ اینکه در طلب آنچه که الله متعال به او نبخشیده است، خود را مشغول و خسته میکند، (حتی که همین مشغولیت او) اعمال دین را از وی دور خواهد کرد.

(۱) حلیة الأولیة ۱۰/۶۶.

## سه نشانه شخص متقی

امام یحیی بن معاذ رحمه الله تعالی در مورد  
علایم و نشانه های اشخاص متقی می فرماید:

عَلَامَةٌ مِّنِ اتَّقَى اللَّهَ ثَلَاثَةٌ خِصَالٍ: مَنُ آثَرَ رِضَاهُ  
وَقَارَنَ تَقَاهُ، وَخَالَفَ هَوَاهُ.

ترجمه: نشانه شخصی که از الله متعال می  
ترسد، سه خصلت است، اول؛ برگزیند رضای او  
را، دوم؛ پیوست کند ترس او را، و سوم؛ مخافت  
کند خواهش نفس خود را.

در حلیة الأولیاء بعد از ذکر این کلام چنین شرح  
شده است: یعنی: رضای الله متعال را بر رضای  
خود ترجیح دهد، و معنای (قَارَنَ تَقَاهُ)، یعنی:  
ترس الهی را با خود داشته باشد، و در هیچ حالتی  
سختی، آسانی، شادمانی، خورسندی و غضب  
خود، ترس الهی را از خود دور نکند. و معنای  
(خَالَفَ هَوَاهُ) یعنی: در آنچه که سبب دوری وی از  
الله متعال شده و از حصه اجر و جزاء وی کم می  
شود، مخالفت نفس و خواهش را کند.<sup>(۱)</sup>

## خاتمه

ایشان در مورد اشخاصی که طالب دنیا و اشخاصی که طالب آخرت است می گوید:

أَبْنَاءُ الدُّنْيَا يَجِدُونَ لَذَّةَ الْكَلَامِ وَأَبْنَاءُ الْآخِرَةِ يَجِدُونَ لَذَّةَ الْمَعَانِي.

ترجمه: فرزندان دنیا آنهاى هستند که لذت کلام را می یابند، اما فرزندان آخرت آنهاى هستند که لذت معانی را درک میکنند.<sup>(۱)</sup>

عزیزان من! برای اینکه از جمله طالبان آخرت باشیم، به معانی و محتوای کلام دقت و تفکر کنیم، تا باشد این گفته های ناب در وجود ما اثر نموده و به محتوای آن عامل باشیم. چون گفته ها و نصایح این عارف بزرگ بیشتر از آن است که جمع آوری آن در توان بنده باشد، بناءً به همین اندازه اکتفاء میکنیم.

(۱) حلیة الأولیة ۵۲/۱۰.

## دعائیه

الهی! ما را و همه خواننده گان عزیز که این رساله را میخوانند، از جمله اهل درک معنا و از جمله آنهای گردان که هدف و مقصد شان فقط رضایت و خوشنودی توست!

الهی! به طفیل آن عمل نیکوی که از آن خورسند شده ای، و به طفیل آن محبت که نسبت به اولیاء تو داریم، مریضی پدرم و همه مریض های اهل اسلام را شفای عاجل و کامل، همراه با سعادت دین و دنیا عطا کن!

الهی! هر آن مسلمان که در هر گوشه و کنار این دنیا زیست دارند، هم و غم آنها را به خوشی ها مبدل کن، و هر نوع مشکل و گرفتاری شان را به لطف و کرم خویش، بر طرف گردان!

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین و الصلاة و

السلام علی سید الأنبیاء و المرسلین و علی آله و

صحابه أجمعین الی یوم الدین!

**تم بحمد الله تعالی**

## منابع و مأخذ:



- ❖ حلية الأولياء لابونعيم الأصفهاني ط دارالفكر بيروت ١٤١٦هـ
- ❖ صفة الصفوة لابن الجوزي ط دارالمعرفة بيروت الطبعة الثالثة ١٤٠٥هـ. تحقيق: محمود فاخوري.
- ❖ سير اعلام النبلاء للذهبي ط مؤسسة الرسالة بيروت، تحقيق: شعيب أرنؤوط.
- ❖ الاعلام للزركلي ط دارالعلم للملادين، بيروت.



